

Izhaja vsak četrtek popoldne.

V slučaju praznika dan poprej.

Cena:

za en mesec Din. 4
za četrlet " 12
za pol leta " 24

Posamezna štev. stane 1'25 Din.

Uredništvo:

Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.

Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega naslpa 2.

Inserati se računajo
:: po dogovoru. ::

Glavno vprašanje.

Živimo v dobi siromašenja in obubožanja. Beda in revščina zavzemata vedno širše kroge, pomanjkanje postaja vedno hujše in neznosnejše. Takozvano socialno vprašanje postaja vedno bolj - krušno vprašanje. Ne za človeka vredno in njegovemu dostojanstvu primerno življenje, marveč za najskromnejši vsakdanji kruhek, za goli obstanek se morajo ljudje boriti in pelati.

Tudi pred vojno niso bile razmere bogve kako rožnate, ali živeti se je nasplošno vendarle dalo in zdelo se je celo, da se kolikortoliko boljajo. Predvojna statistika vsaj kaže, da je število ljudi, ki so imeli srednje dobre dohodke, polagoma naraščalo. Danes po vojni pa je ravno narobe. Število takih, ki imajo vsaj toliko dohodkov, da morejo za silo živeti, postaja vedno manjše, — če se spomnimo uradniške bede, moramo reči, da je že grozno majhno. Takozvani srednji stan je takorekoč izginil. Nevarnost obstoja, da bodo celi stanovi kljub raznim socialnim ustanovam, kljub socialnemu zavarovanju in kljub raznim podporam celi stanovi propadli, ne samo gmotno, marveč tudi telesno in moralno, tako da bodo, človeštvu mešto v oporo le v nadlego in breme.

Zakaj tako, kje tiči vzrok temu? Kot prvi vzrok se navadno navaja materializem, to da mislijo ljudje samo na uživanje, da se ne brigajo za nič drugega kot za udobno življenje.

Gotovo. Materializem je brez dvoma najhujše in največje zlo naše dobe, ki ga bo mogoče le stopnjema, polagoma premagati. Zares uspešno pa se bo mogoče boriti proti njemu šele takrat, ko ljudem ne bo več treba neprestano misliti, s čim bodo napolnili svoj gladni želodec in s čim bodo pokrili svojo nagoto. Dokler pa človeku resnično vsega tega primanjkuje, je težko obrniti njegove misli v stran od jedi in pijače ter drugih podobnih reči.

Poleg materializma pa se med vzroki današnjih žalostnih razmer naštevajo v prvi vrsti: kapitalizem, verižništvo, oduševstvo, z eno besedo slabe plače in pa druginja.

Tudi to je res in gotovo je upravičeno, če zahtevamo, da se delavcu plača, kolikor je vredno njegovo delo in da se pretirano ter neutemeljeno navijanje cen zavre in zaustavi. Ali to so le zasilna in začasna sredstva, ki nimajo trajne vrednosti — ker ni na svetu sile, ki bi mogla to dvojje dosledno in smotreno izvesti tako, da bi dosegli zaželeni cilj. Večje plače podražujejo izdelke ter delajo druginjo (ali vselej upravičeno ali ne, je postranska stvar), znižanje cen pa prinese seboj znižanje plač (zopet je postranska stvar ali vselej upravičeno ali ne) — tako, da je to vse skupaj podobno psu, ki samega sebe za rep lovi. — Kljub vsemu pa je vendarle popolnoma gotovo, da se da tudi na tem polju marsikaj popraviti in zboljšati.

Ali jedro vprašanja leži drugje, ono leži v z e m l j i, sicer ne dobesedno, marveč v tem, da se je toliko in toliko ljudi brez nujne potrebe odtrgalo od nje. Zemlja je krušna mati človekova in kdor se od nje odloči, postavi svoj vsakdanji kruh v negotovost. Morda se mu godi kljub temu dobro, ali tudi boljše, toda to njegovo blagostanje je negotovo, ono visi v zraku. Pred vojsko je bil naš kmetič siromak prve vrste. Od zore do mraka je moral garati, da se je mogel beraško preživeti — ko pa so nastopili najhujši časi, si je ponajveč celo gospodarsko opomogel, in tudi danes živi še razmeroma dobro, četudi ne lahko. Verjetno je, da bodo nastopili zanj zopet težki časi — zlasti, če si ne bo znal svojega gospodarstva primerno preurediti — ali eno se je v teh letih tudi za največje neprijatelje kmečkega dela jasno pokazalo: Človeku je treba da ima — ako hoče biti svojega življenja zares gotov — košček rodovitne zemlje, kjer lahko pridela vsaj najnujnejše stvari.

Jasno je, da vsi ne bodo nikdar tega imeli in tudi pametno in koristno bi to ne bilo. Gre samo za to, da se ne bi odtrgali od zemlje tisti, katerim ni to neobhodno potrebno in, da bi se vrnili nazaj k njej vsi, ki jim je to še mogoče. Statistika jasno kaže, da ima kapitalistično izžemanje ravno tu notri svoje skrajne korenine. Delavec, ki je odtrgan od zemlje, ki nima ne doma, ne njivice, kjer bi pridelal vsaj za silo krompirja, je izročen kapitalu na milost in nemilost. Tudi nobeno socialno zavarovanje mu ne more dati tiste samostojnosti in neodvisnosti, ki mu jo da kos rodovitnega sveta.

Zemlja je naša krušna mati, in glavno vprašanje naše dobe je, kako priversti množico tistih, ki se stradani prodajajo na kapitalističnem trgu svoje telesne in duševne moči, nazaj v njeno naročje. —

Zato bo treba o tem še večkrat govoriti. — ar.

Zveza delovnega ljudstva

sklicuje

protestni shod

v nedeljo 14. januarja 1923

ob poldeseti uri v veliko dvorano „Union“
z edino točko dnevnega reda:

Protest proti zavlačevanju sestave občinskega sveta ljubljanskega.

Pozor!!!

Zelo važno za vsakega delavnega človeka!!

Ali že veste? Kaj pa?

Čujte! V Ljubljani izhaja list kršč. delavnega ljudstva »Pravica«. Ali ste ta, tudi vam namenjeni list že naročili? Ako tega še niste storili, tedaj storite to takoj!

V nobeni delavski oziroma delavni družini ne sme manjkati tega lista!

Na noge!

Sem z našimi pravicami!

NAŠI SHODI.

Dne 6. tm. sta se vršila dva zelo zanimiva delavska shoda. Prvi dopoldne ob 9. uri v dvorani okrajne hranilnice v Konjicah, drugi pa popoldne ob 3. uri v Oplotnici. Na obeh shodih sta govorila Gostinčar in tajnik Gajšek. V Konjicah je govoril posl. Gostinčar o načelih in bistvu kršč. socializma ter o potrebi dobre in krepke organizacije. Tov. Gajšek je pa govoril o ondodnih razmerah delavstva in je razlagal zakon o varstvu delavstva. Sprejeli so se primerni sklepi, da se pri nekaterih podjetjih in posebno v tovarni usnja g. Lavriča napravi po zakonu določeni red. Ta tvrdka je pred nedavnim znižala plače delavcem za 15%, izdelke pa povišala za 20%. Delavci, ki delajo nadure, ne dobijo zato zakonite plače, temveč se jim to delo plača kot šilhtno delo in sicer se računi osem nadur za en delavni dan. V tovarni še tudi ni delavskih zaupnikov. Vse to je treba urediti. Shod je bil dobro obiskan. Po shodu pa je Gostinčar otvoril volilni shod, na katerem je priporočal delavcem, da naj volijo kandidate S. L. S. in zahtevajo, da se bodo z vso unemo po izvolitvi potegovali za koristi delavstva.

Na popoldanskem shodu v Oplotnici sta govorila zopet ista govornika. Posl. Gostinčar je govoril o potrebi delavske organizacije in dokazoval, da je bodočnost delavstva edino v krščanstvu. Istotako je tovariš Gajšek govoril o potrebi organizacije in vzajemnosti delavstva. Vsi zborovalci, katerih je bila polna soba, so z zanimanjem poslušali govornike in se po shodi z njimi razgovarjali o raznih zadevah.

Zvišanje najemnine. Novi stanovanjski pravilnik daje hišnim posestnikom pravico, zvišati najemnino. Višina poviške najemnin po tem pravilniku ni točno določena, ampak se giblje le v splošnem besedičenju, za to hišni gospodarji sami ne vedo, koliko sme znašati povišek najemnine v posameznih slučajih. Novemu pravilniku se pozna, da ga je izdelal bivši minister za socialno politiko, gospod dr. Žerjav, kateri je hotel z njim napraviti poklon hišnim posestnikom, obenem pa imeti pripravljena izhodna vrata za najemnike, da bi s tem pravilnikom lahko v volilni agitaciji kolebal med hišnimi posestniki in najemniki, v resnici pa bi imel oboje za norca. Pravilnik je točna fotografija gospoda ministra dr. Žerjava: polovičarsko delo, za to bo pri izvajanju naletel na največje težkoče. Njegove pomanjkljivosti glede določanja višine najemnin tudi razsodišča ne bodo mogla odpraviti, ker razsodniki nimajo nobenega postavnega temelja za določitev najemnin.

Po novem pravilniku so že začeli hišni posestniki zviševati najemnine. Kdor misli, da mu je hišni gospodar najemnino previsoko navil, naj v smislu novega pravilnika napravi vlogo na stanovanjsko oblastvo I stopnje in naj v tej vlogi predlaga od svoje strani enega razsodnika in enega razsodnikovega namestnika, navede

naj, koliko je plačeval najemnine doslej in koliko mu jo hoče hišni gospodar povišati. V pritožbi naj se zahteva določitev najemnine po razsodišču. Stanovanjsko oblastvo I. stopnje bo na to vlogo pozvalo hišnega gospodarja, da od svoje strani imenuje enega razsodnika in enega njegovega namestnika v teku treh dni. Ko bosta določena oba razsodnika, določita tretjega kot predsednika razsodišča, če se pa ne moreta zediniti, ga določi stanovanjsko oblastvo šamo. Najemniki niso dolžni hišnim gospodarjem plačati povišanje najemnine, dokler razsodišče ne ugotovi, koliko sme znašati povišek. Najemnik naj tudi odslej plačuje hišnemu gospodarju dosedanje najemnino, ako ni zadovoljen s poviškom in je napravil pritožbo na stanovanjsko oblastvo. Če bi gospodar ne hotel sprejeti najemnine, naj jo najemnik založi pri glavarstvu, oziroma pri mestnem magistratu.

Stanovanjsko oblastvo ali stanovanjski urad je ali dotično okraj. glavarstvo in v mestih z lastnim statutom, ki so v Sloveniji Ljubljana, Celje, Maribor in Ptuj, mestni magistrat, kjer naj se vlagajo pritožbe.

Proti sklepu razsodišča je dovoljena pritožba na razsodišče poverjeništa za socialno skrbstvo v Sloveniji, toda le v takih slučajih, v katerih se ni napravil sklep razsodišča I. stopnje soglasno.

Vse vloge in pritožbe so kolka proste.

Besedilo pritožbe proti zvišanju najemnine naj se glasi približno takole:

Okrajno glavarstvo
(Mestni magistrat)
v

France Kodrič, delavec, stanuje v Ljubljani, Kolodvorska ulica 105, prosim, da se razsodi sledeči najemninski spor:

Moj gospodar Lojze Brvar mi je povišal s 1. januarjem 1923 četrletno najemnino od 150 kron na 600 kron mesečno. Leta 1914 je znašala najemnina 1. januarja 50 kron mesečno. Povišal mi jo je torej dvanajstkrat.

Prosim, da se mi določi primerna najemnina, ker smatram, da je gornji povišek previsok.

Za razsodnika predlagam Janeza Petelina, delavca, ki stanuje v Kolodvorski ulici št. 108, za njegovega namestnika Andreja Hvalo, delavca, kateri stanuje na Wilsonovi cesti št. 184.

V Ljubljani, dne 4. januarja 1923.

France Kodrič.

Razsodnike bo imenovala stanovanjska oblast I. stopnje in med njim mora navesti pritožitelja v svoji vlogi tistega, kateremu najbolj zaupa. Ko pišemo naš sestavek, sta razsodnike razglasili šele stanovanjski oblasti I. stopnje v Mariboru in v Celju. Ljubljanski magistrat še spi.

Dr. K.... in dr. S....

Z lastnimi močmi.

S Z T D

Kakašna bodi naša skrb v tekočem letu? Prva skrb naj bo ta, da precej začetkom leta gledamo na to, da ne bo nobenega trpina, ki ne bi bil član strok. organizacije, ker vsaki dan, vsaki mesec in vsako leto, ki ga zamudimo, se ne povrne več. Spominjajo naj nas na našo dolžnost naše žuljave roke in vsaki dan naše bolj suho lice. Koliko časa bo še to trpelo? Ali se še ne bomo vzdramili iz spanja ter šli zbujati še one nezavedne rezeže, ki danes še ne poznajo delavske strokovne organizacije? Ali ne zadostuje deset in desetletij spanja? Nas li ne bo vzbudila revščina in pomanjkanje, ki potrkvata na naše duri? Smo li v resnici vsled svoje malomarnosti obsojeni na smrt? Naj li spustimo svoje otročiče razmeram, katerim še sami nismo bili kos? Dolžnost naša naj pa ne bo samo, organizirani, marveč dolžni smo, da skrbimo za svojo organizacijo, jo podpiramo in zasledujemo njene smotre. Če to storimo, lahko rečemo, da je naša močna strok. organizacija kos vsaki in tudi najtežavnejši nalogi. Vsakdo, kdor uživa dobrine, katere mu je priborila strok. organizacija, je dolžan stopiti v vrsto svojih sotrpinov in podpirati strokovno organizacijo, kdor jo ne podpira, naj tudi ne uživa onega, kar mu je priborila strok. organizacija.

Na delo! V delu je zmaga!

P. L.

S. Z. T. D. pozivlja vse nje pripadajoče skupine da se morajo vršiti redni občni zbori vseh skupin v tekočem mesecu. Občne zборе morate naznaniti 3 dni poprej oblasti najmanj 6 dni poprej pa sporočite Zvezi v svrhu udeležitve tukajšnjega zastopnika. Obenem pozivljamo voditelje skupin, naj skrbijo za čim večjo udeležbo. odbor S. Z. T. D.

Naše Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo v Ljubljani, katero je rajni dr. Krek ustanovil 1. 1906, je v minulemu letu silno lepo napredovalo. Zadruga je štela 30. junija 12.145, dne 30. junija 1922 pa 12.815 članov. Celokupni promet v poslovi dobi 1921/22 je znašal 912.751,181 K 6 v. Začetkom poslovnega leta je poslovalo 31 prodajalen, tekom poslovne dobe je zadruga ustanovila 10 novih prodajalen, koncem poslovne dobe dne 30. junija 1922 je zadruga prodajala svoje blago v sledečih 41. prodajalnah: Bloke, Brezno, Cerklje pri Krškem, Črna, Dev. Mar. v Polju, Domžale, Ljubljana Wilsonova cesta, Jagnjenica, Ljubljana Kongresni trg, špecerijski oddelek, manufakturni oddelek, Križe, Kranj, Karmelj, (2 prodajalni), Ljutomer, Makole, Maribor, Mežica, Mengeš, Novasela, Nova vas, Poljčane, Prevalje, Rajhenburg, Ruše, Senovo, Svetje, Sv. Križ pri Litiji, Sv. Križ pri Kostanjevici, Struge, Studenci, Semič, Št. Janž, Smartno pri Litiji, Šiška, Škofja Loka, Tržič, Trbovlje, Vič, Zaloška cesta in točilnica na Kongresnem trgu v Ljubljani. Zadruga je imela 124 nastavljenecv. Revizor Zadrugne zveze gospod Krištofič je v svojem poročilu od 10. do 27. novembra 1922 izvedeni reviziji povdarjal, da je postalo naše Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo po svojem obsegu in prometu največje izmed vseh konsumnih zadrug v Sloveniji in da njeno vodstvo neumorno in vestno deluje in da je zadruga trdno aktivna. Velik napredek naše zadrug mora veseliti vsakega našega človeka. Razveseljivo je, ker deluje zadruga tako v delavskih kakor tudi v kmetijskih krajih. Upajmo, da bo izpolnil konsumni testament rajnega dr. Kreka: v vsaki fari v Sloveniji posluž prodajalna »Prvega delavskega konsumnega društva«!

Rajhenburg. »Strokovna zveza rudarjev« priredi v nedeljo dne 14. januarja sestanek za rudarje ob 10. uri dopoldne, pri gospe »Senica« na Senovem. Vsi zapniki in člani naj se udeležijo važnega sestanka. Govornik se bo pripeljal iz Trbovelj. Pridite! Vabi odbor.

Društvo »Krek« v Ljubljani je imelo dne 4. tm. občnj zbor. Predsednikom je bil soglasno izbran profesor dr. Debevec. Društvo ima namen, da upravlja Krekovo literarno zopuščino, zbira razne njegove raztresene spise in skrbi za udeleževanje Krekovega doma. Želeti je, da bi se za to društvo zanimali vsi somišljeniki dr. Kreka.

Strokovna zveza tovarniškega delavstva je sklicala 23. decembra 1922 II. sejo strokovnega odbora. Udeležili so se seje poleg načelstva še tovariši Smrekar z Jesenice, Majeršič iz Tržiča, Bečan še z enim tovarišem iz Medvod, Kukovića iz Dev. M. v Polju, Popit iz Viča in poslanec Gostinčar. Odbor je razpravljao o enournem članskem prispevku in se je načelno izjavil za njega. Izglasovan je bil soglasen sklep, da se morajo tako zapniki, kakor tudi člani o nameravanem sistemu prej temeljito poučiti. V ta namen je treba praktičnih in strokovnih sestankov. Zanesti je prej med članstvo smisel za strokovno organizacijo, nje nujno potrebo in pa zavest, da je strokovna organizacija njegova edina obramba.

Vsi člani strokovnega odbora so se tudi izjavili in potrdili, da mora ostati strok. zveza tov. delavstva enotna in po enotnem sistemu vodena.

Prevalje. V nabito polni društveni dvorani je, kakor običajno, tudi letos priredila naša skupina svojo Božičnico na novega leta dan. Vse točke sporeda so lepo izpadle in žele splošno pohvalo. Po igrah kmet in automat ter Gostilničar pri zvitem rogu je deklamiral Micka Sadovnikova lepo pesem o Božični noči, nakar je nastopil tov. prof. Franjo Sušnik kot slavnostni govornik, kateri je v stvarno sestavljenim programnim govorom posebno povdarjal, naj bi božično drevo s svojimi lučicami, kar pomenja mir in ljubezen, bilo ono, na čemer podlagi naj bi se reševala vsa vprašanja današnje človeške družbe. Zatem se je vršila licitacija darov in božičnega drevesa. Odbor skupine si šteje v dolžnost tem potom izreči prirčno zahvalo vsem, ki so

na katerikoli način pripomogli k lepemu uspehu imenovane prireditve, posebno pa se zahvaljuje vsem, ki so poadrili lepe darove za licitacijo.

Odbor Strokovne zveze rudarjev.

Čipkarstvo v Sloveniji. Kakor znano, je vsled novih mej nastala naši domači obrti precejšnja zmeda. Ravnoto se je zgodilo tudi z našo čipkarsko domačo obrtjo (izdelovanje idrijskih kleklanih čipk), vsled česar so se zbrali nekateri možje in ustanovili »Osrednjo čipkarsko zadrugo v Ljubljani, katera posluje v lihi na Starem trgu št. 2 v prvem nadstropju — prodaja na debelo in pred kratkim se je tudi ustanovila njena prodajalna pod Trančo št. 1 — prodaja na drobno. Namen zadrug je: da organizira vse čipkarice v Sloveniji, katere so raztresene po vaseh večinoma ob meji sedanje italijanske države. Čipkaricam priskrbuje zadruga trajno delo in pošten zaslužek, ker nabira naročila na čipke, prevzema izdelke čipk lastnih članic in jih prodaja dalje. Vsi izdelki zadrug so pravo ročno delo iz jamčeno pravega lanenega sukanca in se vsa dela izvršujejo pod strogim nadzorstvom. Osrednja čipkarska zadruga ima sedaj 12 poslovalnic na deželi in v mestu Ljubljana in zaposlenih več kakor 1000 čipkaric. Naše kleklane čipke so svetovnega slovesa radi trepnosti in prikupljivih oblik, se lahko perejo inn likajo in trajajo najmanj 30 let. Gospodinje jih zelo rade kupujejo kot okrasek namiznega, postelnega in drugega perila. Čipke iz takozvanega laškega sukanca se jako slabo perejo težko likajo in se skrčijo, če se perejo, izgube obliko in se strgajo že v par letih. Ker obstojajo v nekaterih krajih čipkarski tečaji, so zmožne čipkarice v teh krajih izdelovati tudi fine, boljše čipke katerim se ni bati inozemske konkurence. Zadruga ima vedno čipke v zalogi, sprejema naročila na večjo množino v določenem roku in izvršuje najmanjša naročila po naših ali poslanih vzorcih točno in vestno po kolikor mogoče nizkih cenah v najkrajšem času. Prodajajo se meterske čipke in vložke, roglji, štiri oglate in okrogle motive, podstavke, okvirčki, okvirji in miljeji, zastori, garniture za posteljno prebleko, ovratniki, i. t. d. po določenih merah kupca. Gospodinje! Ne iščite drugih čipk v inozemstvu, ker jih doma dobite boljše in ceneje. Osrednja čipkarska zadruga je imela svoje izdelke razstavljene na velesejmu v Ljubljani. Zadruga izpolnjuje velevažno socialno delo, ker združuje zadrugnim potom največje reve med trpinkami delavkami in skrbi za to, da jih iztrga iz rok krvoseških prekupcev, ki so še ne davno do krvi izkoriščali uboge čipkarice, ki so komaj zaslužile za sol, sami so si pa gromadili milijone.

Trbovlje. Na incijativo okr. odbora del. zveze Celje se je tudi pri nas začelo živahno delovanje del. zveze, tekom teh dni smo zbrali lepo število članov ki so prispevali tudi lepo svoto za volilni sklad del. zveze. Upamo da bo naše delo, ki je namenjeno brezpravnemu del. ljudstvu in vzajemnosti vseh del. stanov na soc. gosp. programu S. L. S. imelo mnogo uspeha ter na novo poživelo kršč. soc. misel in pošteno politično zavednost trb. rudarjev. — Vsi člani kateri so zaostali s članarino, se prosijo da nemudoma poravnajo, ker drugače zgubijo vse pravice do organizacije. Obenem opozorimo vse člane, da se naroče na list »Pravica«.

Središča kršč. soc. delavstva v Češkoslovaški. Zadnje leto vsled terorja od strani socialistov in komunistov, brezdelnosti in gospodarske krize (200.000 brezposelnih!) v državi kršč. soc. delavsko združenje (Sdružení) ni tako hitro rastlo kakor prejšnja leta. Vendar se je pokazalo, da je življenja zmožno in se krepi. 1920 l. je bilo 13.696, 1921 l. pa prirastlo 15.203 članov. V 301 skupini je organiziranih danes nad 60.000 članov (polovica v Češki). Združenje je na Moravskem razdeljeno na 7 pokrajin s pokrajinskimi strokovnimi odbori na čelu. Centr teh pokrajin so: Brno s 3360, Trebič s 1088, Uhersko Hradišče s 2024, Holesov s 1247, Olomac s 1408, Mistek s 3644, Moravska Ostrava s 2437 člani.

Težak položaj kršč. soc. delavstva na Češkoslovaškem. »Ten« (Brno) 1. jan. objavlja poziv katoliški javnosti, naj prispeva z darovi bednim tisočim delavcem, ki stradajo in prezebajo vsled brezdelnosti, ki jo povzroča že skoro enoletna gospodarska kriza v državi. V polovici januarja bo Osrednji odbor kršč. soc. delavstvu razpisal zbirko za nezaposlene člane Strokovna zveza kršč. soc. delavstva (Brno, Nova ul. 8). — Glavni vzrok krize je visoka čsl. valuta, ki otežuje prodajo blaga v tuje države.

Novice iz Hrastnika.

Pretekli teden so orožniki aretirali dva delavca, katere sumijo, da sta kradla. Ista dva ga tudi rada vlečeta

V četrtek dne 11. t. m. se vrši sestanek stanovanjskih najemnikov v gostilni Bantan v svrhu ustanovitve krajevne organizacije istih. »Pravico« prav radi čitajo, imamo že precej naročnikov. Bog živi! Delavec.

POT V NEMČIJO.

Dolgo je bilo pripravljanje in končno so bile premagane četudi ne vse ovire, vsaj v toliko, da sem se lahko odpravil na pot.

Pot je bila dolga, a jo ne bom opisoval podrobno.

Po enodnevnih vožnji sem prestopil avstrijsko mejo in bil okrog 10. dopoldne 12. XII v Monakovem. Mesto je dokaj veliko, ker pa me ni dosti zanimalo, ker nisem potoval z namenom ogledovati mesta, marveč da proučujem tamošnje strokovno gibanje. V Monakovu obstoja zveza kršč. soc. strok. organizacije. O organizacijah bom poročal še pozneje.

Opoldne sem se odpeljal v Freiburg, kjer se je vršila seja mednarodne zveze kršč. soc. strok. organizacij. Zvečer je zborovala konferenca tajnikov predilniške stroke, ki se je nahajala ravno v mednarodnem gibanju. Konferenca je bila dokaj živahna, stvarna, in zame zelo poučna. Navzočih je bilo tajnikov do 40. Strokovno gibanje v Nemčiji in pri nas je kot noč in dan. Tam mojstri, tu učenci. Seveda je treba imeti pred očmi dejstvo, da je strokovno gibanje tamkaj preživelo že dokaj desetletij v resnem delu ob razumevanju javnih in oblastvenih činiteljev, kar se pri nas ne more reči.

O poteku se je poročilo že objavilo.

Pri mednarodnih sestankih se čuti bratstvo, posebno še dobro stri človeku, ko dobi od onega, ki si ž njim prvič skupaj in se še prav dobro ne razumeta radi jezikov, pa vendar dobi prijaznost, zaupljivost in ljubeznjivost. Taki trenutki in občutki se sploh ne dajo spraviti na papir. Roka je pretrda in okorna, da bi opisal občutke, ki si jih takrat dobil. Čutil sem se kot doma, v marsikaterem oziru še bolje.

O podrobnostih in organizaciji kot strokovni, tako konsumni, bom še poročal.

A. C.

Starostno zavarovanje na deželi.

Zavarovanje za starost ne onemoglost vsih delavskih stanov, je priznana velika socialna potreba. Splošno se je dolgo časa mislilo, da je te vrste zavarovanja potrebno le industrijskim in obrtnim delavcem. Ta misel je tembolj globoko segala v vse sloje zato, ker so edino obrtni in industrijski delavci zahtevali to zavarovanje. Toda, ako stvar premislimo bolj na drobno in se seznamimo tudi z razmerami kmetijskih delavcev in posestnikov, vidimo, da se tam nahaja ista potreba.

Med manjšim posestnikom in delavcem ni veliko razlike. Oba morata delati, ako hočeta živeti. V tem sta prav za prav oba delavca. Da ima posestnik nekaj zemlje kot svojo lastnino, to mu še ne da zagotovila, da bo na stara leta ali kadar obnemore, mogel brez skrbi uživati »pokojnino« iz svoje zemlje.

V onem času so pokrivali po obliki še nedoločene kontinente ogromni gozdovi. Oglikove kisline, ki e tako potrebna za hrano rastlinstvu, je bilo v izobilju. Vse rastline so bile kakor lesene, zeljnatih ali vlaknastih bilk še ni bilo. Povsod se je videlo razmeroma enolično divje drevje brez cveta in ploda, ki še ni bilo možno, nuditi hrane živim stvarim. Zemlja je morala postati šele zreljša, da bi omogočila razvoj živalstva.

V antidiluvijalnih gozdovih je prevladovala vrsta cevastih kriptogam. Kalamite, lepi dendroni, orjaške 20 do 30 metrov visoke in v korenu po meter debele cykopodije, praproti, sigilarije nenayadne velikosti, od katerih so jih nekoliko našli v St. Etienskih rudnikih — samo orjaške bilke, katerih sorodne potomce dobimo sedaj le med najnižjimi vrstami rastlin naše obljudene zemlje — to so bili po vrstah vsekakor redki, toda po razvoju ogromni predstavniki rastlinstva, ki so izključno tvorili prašume one dobe.

To drevje je zrastle iz nekake brezkončne lagune, mešanice sladke in slane vode. Iz ozračja, za dihanje še neprimernege, je strastno vsrkavalo oglikovo kislino tako, da moremo reči, da je bilo to drevje določeno, da napravi oglikovo kislino v obliki premoga neškodljivo v natranjosti zemlje.

Tedaj so vladali na zemlji silni potresi kot posledica notranjih revolucij in plutonskih sil, ki so nenadoma premenjavale še nedoločeno obliko zemeljske površine. Tu so se dvignila tla, iz katerih so postali kasneje bregovi, tam zopet so se odprli prepadi, ponori in vdolbine, korita poznejših morja in oceanov. Pri tem so se pogrezali v zemljo celi gozdovi, dokler si niso našli na trdnem že granitno podlago, oziroma dokler se z lastnim kopičenjem niso stisnili v manj premično celoto.

(Dalje prihodnjik.)

Listek.

Jules Verne :

Črna Indija.

(Dalje.)

Kljub temu je trdno sklenil, da gre sam do rudnika Docharta in če bo potrebno, tudi do Aberfoyleja, ko pride v Calander, akoravno bi ne bilo Harryja Forda na kolo-dvoru. Upal je, da bo tam kaj zvedel o Simonu Fordu kakor tudi, kje sedaj stanuje stari nadrudar.

Medtem je »Prince of Galles« neprestano rezal valove. Sedaj se ni ničesar videlo od bregov, niti vas Crambie, niti Torrybourn ali Torryhouse, niti Newmills ni Carridenhouse, kakor tudi ne Kirkyrange in Salt - Paus, niti malo Bowneško in Grangemoutsko pristanišče, ki leži ob ustju Clydeškega kanala. Vse to se je izgubljalo v vlažni megli. Radi neprestanega dežja se ni videl Cabros, staro židovje in razvaline njegove opatije, Citeaux, Kircadine s svojimi ladjedelnici, kjer je parnik pristal, Ayrrth - Castle s svojim štirioglatim stolpom iz 13. stoletja, ter Clarkman z dvorcem, ki je bil zgrajen v času Roberta Boneja.

»Prince of Galles« je pristal v alloaškem pristanišču, kjer je izkrcal nekoliko potnikov. Jamesa Starra je stisnilo nekaj okoli srca, ko je po 10 letih zopet ugledal to malo mestce, ki je še sedaj kot središče važne premo-govne industrije hranilo številno množico delavcev. Zamislil se je v globočine pod zemljo, iz katerih dvigajo rudarji še danes podzemeljsko blago. Ti alloaški rudniki, v neposrednem sosedstvu aberfoylskih, so še vedno bogatili grofijo, medtem, ko so bili zadnji popolnoma izčrpani in ni v njih nobenega delavca.

Ko je parnik krenil iz Alloa, je s trudom zavijal skozi številne ovinke, ki jih tvori Forth v svojem toku 19 milj. Za nekoliko časa so se pokazale skozi jasno razvaline buskennethske opatije, ki izvirajo še iz 12. stoletja. Nato je dospel parnik do dvorca Stirling in kraljeve posesti istega imena. Od tu dalje ni rečica Forth, premoščena od dveh mostov, več plovna za ladje z jambori.

Komaj je »Prince of Galles« pristal, je inženjer skočil na obalo. V petih minutah je došel na stirlinški kolodvor, turo kasneje pa je izstopil iz vlaka v Callandru, veliki vasi na levem bregu Leitha.

Pred kolodvorom ga je čakal mlad človek, ki je takoj pristopil k inženjerju.

Bil je Harry, sin Simona Forda.

Podzemlje Zedinjenih kraljevin.

Da se bo moglo razumeti, kar bo sledilo, ko dobro, da na kratko očrtamo zgodovino premogovne formacije.

V času geološke dobe, ko se je šele tvoril zemeljski sferoid, ga je obdajala gosta atmosfera, v kateri je bila razen obilnih vodenih hlapov tudi velika množina oglikove kisline. Ščasoma so padli ti hlapovi na zemljo kot diluvialni dež in sicer s toliko silo, kakor da so brizgnili iz milijon milijard steklenic selterske vode. Vsekakor je bila ta tekočina prenapolnjena z oglikovo kislino, ki se je izlila na pol mehko zemljo, še vedno izpostavljeno včasih hitrim včasih počasnejšim izpremembam in vzdrževano v tem nekonsolidiranem stanju po enaki zunanji solčni toploti kakor notranji od lastnega ognja. Notranja toplota še ni bila takrat osredotočena samo v središču zemlje temveč je prodirala skozi še mehko skorjo, s čemer se pojasnjuje tudi ona orjaška in bujna vegetacija, ki je danes morebiti še na Veneri ali Merkurju vsled nujine majhne oddaljenosti od solnca.

Istotako vidimo, da se dostikrat v starosti tudi bolj premožnim ne godi posebno dobro.

Ko pridejo v hišo mladi gospodarji, ki naj na podlagi običajnih pogodb po določenem dogovoru skrbijo za »stare«, se pričnejo kmalu prepričati, da »stara« imata največkrat neiznosno življenje, posebno če je prisojena »mlada« kakor skopuška, ali pa priženjen zet čemernež in sitnež.

Z zavarovanjem za slučaje starosti in onemoglosti bi teh težav gotovo ne bilo. »Stari« bi bili zavarovani in bi živeli samostojno življenje. »Mladi« pa bi jih ne gledali po strani in bi jim šli na roko, posebno ker bi upali da jim bodo stari zapustili morda še kaj cvenka. Poleg vsega tega je pa posestvo razbremenjeno preskrbe.

Iz posestev dobivajo vsi otroci takozvan delež ali doto. Tu bi zavarovanje vplivalo lahko tudi v tem smislu.

Brezpogojno pa je potrebno zavarovanje za starost in onemoglost, za vse kmetijske uslužbenke. Ti ljudje so na starost izročeni tisti usodi, kakor vsi drugi delavci, — beraški palici in občinskim blagajnam. Toda to zadnje dvoje je strašno za nič in poniževalno za poštene ljudi.

Starostno in bolniško zavarovanje bi brezdvoybe vplivalo tudi na to, da bi se ljudje bolj poprijeli zemljedelstva in bi se iz raznih opravičenih ali neopravičenih razlagov ne preseljevali v tuje zemlje, rudnike in v industrije kot delavci, kjer žive skrajno neugodno življenje in postajajo čimvečje konkurenčne sile pravemu delavstvu.

Iz vseh teh in še mnogo drugih razlogov je zavarovanje kmetijskega delavnega ljudstva nujno potrebno. Naj bi kmetško ljudstvo tudi samo spoznalo to potrebo in ukrenilo vse, da se čimprej izvede. G...r.

Dr. P. A. T.

Socializem in vera.

ALI JE VERA DANDANES SPLOH ŠE POTREBNA?

»Vera sama ni prav nič vredna pravi g. Bernot, še piškavega oreha ne. Vrednost daje vsaki veri šele pošteno življenje, pridno delovanje po naukih tiste vere« (Soc. in vera p. 35.) Dejstvo pa je, da veliko ljudi dandanes ne živi po načelih vere, h kateri spadajo. Vera je torej mrtva. Mrtve vere pa ni treba. »Če kdo kriči, da duše ni, ali pa da ni večnosti, da ni Boga i. t. d. ima to prav toliko pomena, trdi isto avtor, kakor če kdo drugi trdi in dokazuje, da je duša večna, da jo je Bog vdihnil... Smešno je če hoče kdo na tak način Boga hvaliti, ali pa žaliti, prav tako smešno pa je tudi, če misli kdo s tem ljudstvo osrečiti.« (Soc. in vera p. 66) Lačnih namreč, tako dokazuje g. pisatelj ni mogoče nasiti s filozofijo, žejnih ni možno napojiti z obljubami, nagih ne obleči z upanjem. (Prim. Soc. in vera p. 118—119). Čemu torej vera? Odveč je.

»Prav vseeno je, zaključuje g. Bernot, ali hodiš v cerkev ali ne, odločilno je to, če veruješ sebi in svojemu bližnjemu, da bosta držala pogodbo, ki sta jo skupaj sklenila. — Se organizacija bo prisilila (n. pr. gostilničarja, ki kljub spovedi toči vodo v vino) k poštenju, ki mu bo postavila trikratno kontrolo nahrbet, da ne bo mogel goljufati.« (Soc. in vera p. 100). Ker torej vera v tem oziru s svojimi nauki ne doseže nič, je čisto nepotrebna. V eni ali drugi obliki se ponavlja ta refren skozi celo knjigo, tako da se mora nehote vsakemu bralcu, ki ne misli dalje, kakor g. Bernot, vsiliti misel, da je vera dandanes v resnici odveč in spada k večjemu v muzej, kjer se shranjuje staro železje.

Priznati je treba: Videz resnice imajo ti ugovori pa tudi le videz. Poglejmo si celo stvar nekoliko bližje.

Velika nedoslednost socializma.

Prvo kar moramo tu poudariti, je velika nedoslednost g. Bernota, četudi ne trdimo, da se tega ravno zaveda. Socializem, kakor ga zagovarja g. Bernot z vsemi močmi pobija kapitalizem in prav ima, vsaj je v prvi vrsti proti njemu naperjen. Pod kapitalizmom tu ne razumemo kapitala kot takega. Kajti gospodarstvo, ki v njem služi kapital, še ni nujno kapitalizem. Saj gospodarstva brez kapitala sploh ni. Človek ne more ustvarjati iz nič, zato mora imeti vsaj stvarino, ki jo obdeluje ali izdeluje. A tudi brez vsakega orodja bi bilo človeško delo kaj težko in nepopolno. Potreba izmenjavanja izdelkov pa je kmalu iznašla v tej ali oni obliki tudi denar. Kapitalizem znači le prevlado, gospodstvo kapitala. Ko kapital zaslužni človeka, da hoče le več in več, ko začne gospodariti kot malik vsemu človeškemu mišljenju in teženju, ko izloči iz gospodarstva načela ljubezni in pravice, ko začne brezsrčno izkoriščati slabše, jim sesati kri in mozeg, piti kri, odirati jih, tedaj je gospodstvo kapitala v polnem pomenu kapitalizem. Zoper te vrste kapitalizem se bojuje torej socializem.

Vprašanje pa je, odkod se je ta kapitalizem vzel? Ta kapitalizem, kakor smo ga ravno opisali je naravna posledica, rekel bi sin materijalizma, ki zanika posmrtno življenje. S tem zanika tudi odgovornost in seve tudi Boga, vse to troje je namreč mej seboj tako tesno zvezano, da si enega brez drugega skoro ni možno misliti. Kdor je materijalist, to se pravi, kdor tají posmrtno življenje, mora naravno gledati na to, da si ustvari kolikor možno komодно in prijetno sedanje življenje, ker po smrti je itak vsega konec. V ta namen si je treba nakopičiti denar, vsaj za denar se vse dobi, in sicer brez ozira s kakšnimi sredstvi, četudi magari na račun bližnjega. Odgovornosti nima materijalist itak nobene. Na tem svetu se pred denarjem vse klanja, onkraj groba pa nič ni, ne Boga ne posmrtnega življenja.

Iz vsega tega bi človek sklepal, da morajo biti socialisti in seve tudi g. Bernot vsaj enako hudi nasprotniki, če ne hujši, kakor kapitalizma, tako še bolj materijalizma. Vsaj je ta tisti, ki rodi takorekoč vedno nove tlačitelje ljudstva, vedno nove kapitaliste. Pa glej nedoslednost! Tudi socializem si je napisal na svoj prapor:

Materijalizem. »Čemu se kažeš idealista, ko nisi in ne moreš biti« pravi g. Bernot (Soc. in vera 70) Materijalist je bil Mojzes (Ravnotam 70), materijalist Jezus, čigar nauku so naprtili idealizem prav tako po krivici kakor njemu božanstvo (str. 80.) Pa tudi mi se idealiste sicer imenujemo, materijalisti pa smo. (str. 72.) In to mišljenje ni morda osamljeno mišljenje g. Bernota ampak v resnici tvori materijalizem duševno podlago socializma. Očeta socializma sta Marx in Engels, ki sta bila verna grobega materijalizma. Na eni strani torej socialisti oznanjajo in sledeč nauku svojih očetov morajo oznanjati materijalizem, to se pravi zanikati morajo vsako posmrtno življenje, z eno besedo vsako vero, na drugi strani pa zabavljajo čez vero, češ da nihče oziroma veliko ljudi ne živi po veri. Najprej torej ljudem vero iz srca jemljejo, potem pa zabavljajo, da ljudje po veri ne živijo. Kako malo je pač treba misliti, da je kdo lahko prepričan socialist! Jasno pa je iz tega, da kdor se hoče dosledno bojevati proti kapitalizmu se mora še huje bojevati proti kapitalizmu, ki je njegov oče.

Kakšen nadomestek nudí socializem za vero?

Socializem je, kakor pravi g. Bernot (Soc. in vera p. 119) gospodarski nauk, ki hoče dati vsakemu po zasluženju, ne mara lačnih nasiti s filozofijo, žejnih ne namerava napojiti z obljubami, nagih noče obleči z upanjem. Z drugimi besedami, za prepričanega socialista mora biti glavna stvar, da je oblečen ter ima dovolj jesti in piti, vse drugo je zanj postranskega, oziroma boljše, sploh brez pomena. Priznati treba, da ima ta nauk na sebi nekaj zapeljivega, ker konečno je za človeka, ki je brez obleke, lačen in žejen res glavna stvar, da to telesno potrebo zadovolji, vse drugo mu je malo mar. Toda ali more to nadomestiti vero? Nikakor ne.

Socialisti namreč pozabljajo, da ljudje niso stroji, kakor nekaki roboti, ampak ljudje z dušami. Recimo, da bi se izpeljal socialističen nauk po enaki razdelitvi premoženja, da bi bili vsi dobro oblečeni ter imeli dovolj jesti in piti, bi-li s tem prenehala potreba vere?

Dalo bi se opraviti na svetu brez vere samo tedaj, če bi vladala med ljudmi popolna enakost duševnih in telesnih lastnosti. To je pa popolnoma izključeno.

Ze enakost ljudi glode na premoženje je vsled tega popolnoma nesmiselna. Zdrav, priden, razumen delavec bo mogoče več zaslužil nego slabši ali lenuh. To je stara resnica, ki ne potrebuje nikakih dokazov. S tem imamo pa že tukaj neenakost v premoženju. Še veliko bolj velja pa to glede duševnih neenakosti. Mislimo si idealno na novo ustanovljeno državo, kjer je vse enako razdeljeno. Dobro, toda tudi v tej državi mora biti neka oblast in kot prometno sredstvo mora biti neke vrste denar ali blago z denarno vrednostjo. Ali bi mogla taka država obstati brez vere? Pač bi obstala, če bi postal človek tako popoln, da ne bi oblast in denar ne imela več vpliva na ljudi. Tako pa, dokler vemo iz vsakdanje skušnje, da je človek podvržen slabemu, in da ima na človeka silno velik, žal le prevelik vpliv denar in oblast, vemo tudi da je človeku potrebna stalna vzgoja in premagovanje. To pa ga more učiti le vera. Ona je, ki ga uči, da ima človek telo in dušo, da je človeku potrebna obeka, hrana in pijača, ona je pa tudi, ki ga uči in vzgaja, da oblasti ne sme zlorabljati, da mora biti pravičen in tudi pošten, da mora biti krotak i. t. d. In človeški družbi je morda poštenost še bolj potrebna kot obleka in hrana, ker brez nje ni ne enega ne drugega. Res je, da poštenost, pravičnost, krotkost in druge podobne stvari človeka ne nasitijo, nasprotno, človek je lažje sit, če je nepošten, i. t. d., toda potrebne so človeku poštenost, pravičnost i. t. d., ker bi drugače ljudje sploh ne mogli živeti v družbi. In teh čednosti uči človeka vera, in zato je vera tudi dandanes potrebna, le žal, da je dandanes tako malo vere, prave žive vere, ki naj po njej uravnava svoje življenje. Po čegavi krivdi sem omenil zgoraj.

Pa tudi tu ve g. Bernot za zdravilo. Po njegovem nauku tudi v takem slučaju vere ni treba, nadomestuje jo policija. »Prav vseeno je,« tako pravi dobesedno, »ali hodiš v cerkev ali ne, odločilno je to, če veruješ sebi in svojemu bližnjemu, da bosta držala pogodbo, ki sta jo skupaj sklenila... Se organizacija bo prisilila (n. pr. gostilničarja, ki kljub izpovedi še toči vodo v vino) k poštenju, ki mu bo postavila trikratno kontrolo na hrbet, da ne bo mogel goljufati« (Soc. in vera str. 100). Nad to modrostjo bi se človek najraje prav iz srca nasmejal, če bi ne bilo žalostno, kako se hoče g. Bernot s tako navno modrostjo izogniti veri. S tem bi bila uničena predvsem vsaka svoboda. Korak za korakom, ki bi ga storil, bi stal za teboj policaj in kontrola, ki bi čula nad teboj, če si pošten. V resnici prijetno življenje! Policija nadomestek za vero, in varuh poštenosti! Prepričan sem, da si upa vsak količnik prebrisan gostilničar ogoljufati magari deset policajev! In če pogledamo v sedanje življenje, smo li imeli še kdaj toliko policajev in žandarjev »čuvarjev poštenosti«, kakor ravno sedanje čase in vendar se na vseh koncih vzdihuje nad nepoštenostjo in dan za dnevom čitamo o novih škandaloznih poneverjenjih in aferah? Milijarde trošijo države, naša ne na zadnjem mestu, za vojaštvo, ki naj bi vzdrževalo red in mir, ali so pa morda do zob oborožene države, ki bi morale biti po mnenju g. Bernota najvspešnejše sredstvo za poštenost in red, preprečile svetovno vojno? Žalostna, vsakdanja skušnja nas torej uči, da nas vojaštvo ne more obvarovati vojske, pač pa poštenost v politiki, ki jo pa uči le vera. Lastna vsakdanja skušnja nas uči, da nas vsa policija in žandarmerija ne more obvarovati žalostnih afer in poneverjenj, ampak le poštenost ljudi, ki jo uči le vera. Ako pa vere med ljudmi ni, je tega kriv materijalizem, ki zanika posmrtno življenje in odgovornost pred Bogom. Materijalizem pa širita vsak po svoje kapitalizem in socializem, zato naj sebi ne pa veri pripisujeta tudi njegove posledice.

Doma in po svetu.

V Jugoslaviji se vse pripravlja na nove volitve, katere bodo po vseh znamenjih sodeč precej burne. Radikalci in demokrati se prepirajo med seboj. Radikalna vlada ni sprejela v vlado slovenskih samostojnih kmetov, kateri so skupno z dr. Žerjavom podpirali tisti nasilni način vladanja, ki hoče, kakor je zapisala srbska radikalna »Tribuna« iz države SHS ustvariti Srbijo, ki zahteva, da se bodo smeli tiskati tudi slovenski časopisi le v cirilici in da naj država razpusti vse organizacije in stranke, katere zasledujejo plemenske ali verske namene.

V Sloveniji so 6. januarja v Celju zborovali na XIV. rednem pokrajinskem zboru zastopniki na Slovenskem obstoječih organizacij Socialistične stranke Jugoslavije, katerih je 45 organizacij z 59 delegati in 2101 članom, od katerih je bilo navzočih 33 organizacij, ki štejejo 1685 članov s 43 delegati. General dveh socialno - demokratičnih bataljonov v Sloveniji, Zvon. Bernot je med drugim povedal, da se je v preteklem letu mnogo opustilo posebno radi slabega finančnega položaja. Jezil se je na tiste socialne demokrate, ki ne mislijo kakor on in jim pripovedal uljudnosti. Razcepčnosti v slovenski socialni demokraciji letošnji celjski pokrajinski zbor ni odpravil. — Za revnega drž. delavca, cestarja, delavko, slugo, pomožno osobe in uradništvo držav sicer nima denarja, vsled česar zapuščajo državno službo trumoma najboljše moči, pač pa je dosti za — armado, v kateri so povišali 15 polkovnikov za generale.

V Čehoslovaški je J. Šoupal z dvema streloma nevarno ranil češkega finančnega ministra dr. Rašina, kateri najbrže ne bo več popolnoma zdrav, če mu tudi rešijo življenje. Dr. Rašin je za osvojitev Čehoslovaške veliko storil. Na Dunaju so ga med svetovno vojsko skupno z dr. Kramarom obsodili na smrt, pozneje so ga pomilostili. Slavili so ga kot velikega finančnika, toda narod ga ni ljubil, ker je z največjo trmo izvajal svojo popolnoma butržijsko finančno politiko. Z vidika krščanske etike najostrejše obsojamo vsak napad, toda v sedanjih strašnih časih socialne bede ga umevamo. —

Italija. Musolini je razdelil slovensko Primorje v tri dele in izročil Slovence italijanskim večinam, da jih lažje poitalijanči. Poitalijančil Slovencev ne bo, ker bodo znali okrepiti svoje kulturne, gospodarske in socialno-politične organizacije.

Spor med Francozi in Angleži se je pokazal ob sestanku angleških, francoskih, belgijskih in italijanskih državnikov. Nemčija je dolžna plačati zmagovalcem 132 tisoč milijonov zlatih mark kot vojno odškodnino. Ker jih Nemčija ne more ali noče plačati, so zahtevali dovoljenje, da zasedejo bogato Porenje. Angleži so rekli, naj se Nemčiji dovoli štiriletni oddih in naj ji dolg za polovico znižajo. Francozi s tem niso bili zadovoljni in Angleži so odšli iz Pariza, ne da bi se bil dosegel sporazum. — Francozi se pripravljajo, da zasedejo Porenje.

V Rusiji so na kongresu vseh ruskih sovjetskih republik sklenili, da se bo imenovala Rusija »Zveza socialističnih republik«. Zveza obsega zdaj sledeče republike: Rusijo, Belo Rusijo, Ukrajino, Georgijo, Azerbejdžan, Armenijo in daljnje vzhodno republiko. Na kongresu so govorniki napovedovali socialno revolucijo v Evropi, ki je razburkana in ububožana, ker se je med svetovno vojsko steklo evropsko zlato v blagajne ameriških krvosesov celega sveta. Svetovno političen položaj je temen, silno temen; smrdi po dimu smodnika in nitroglicerina. Rešitev je edino, če se svet oprime praktično in v resnici načel krščanske pravice.

Listnica uredništva.

Mučnik. Osebnih napadov ne moremo objavljati. Izjema je le v važnih slučajih, če dopisnik dovoli objavo. Dopisa z njegovim podpisom.

Vsem dopisnikom. Dopise more dobiti uredništvo zadnji čas v nedeljo, ker jih nihče ne more tisti teden objaviti.

Krvoses kapitalizem.

Politični znanstveni klub v Ljubljani je priredil dne 8. januarja diskusijski večer, na katerem je predaval posl. dr. Gosar o samoupravi.

Propad male trgovine v Čehoslovaški. V mesecu novembru 1922 je napovedalo v Čehoslovaški 74 tvrdk konkurz.

Zaplemba veleposestev v Čehoslovaški. Čehoslovaški zemljiški urad e napravil 3. januarja 1923 sklep, da bodo letos zaklenili vsa veleposestva katera še niso zaplenjena.

Cene premoga znižali so na Ogrskem za 5 do 10 odstotkov, dasi so plače delavcem povišali za 35 odstotkov.

Draginja na Poljskem. Cene so meca decembra 1922 na Poljskem poskočile za 35 odstotkov.

Z boljše dela. V ameriških premogovnikih so se v zadnjih časih uneli šestkrat plini, vsled česar je umrlo 180 rudarjev, nad 150 jih je pa bilo težko ranjenih.

Polž, polž, pokaži roge! V tobačnih tovarnah se nahaja več delavcev; ki za svoje družinske člane ne dobivajo dokad. Nekateri teh so vložili že pred enim letom prošnje, da se jim priznajo in izplačajo te doklade. Toda uradni šimel v Belgradu, ki sliši na ime »Polž«, se ne gane. Obetala se je hitra rešitev, sedaj pa ni nikjer nič. Polž, polž, pokaži roge!

Med brati in sestrami.

Spomini rajnemu Ljudevitu Tomažiču. Na Silvestrov večer je umrl v Ljubljani višji delovodja (nad-faktor) Jugoslovanske tiskarne tov. Ljudevit Tomažič v najlepši moški dobi. Njegov oče, kateri še živi, je bil med prvimi dr. Krekovimi deavskimi sodelavci ob ustanovitvi slovenske krščanske socialne organizacije. Posebno je deloval kot večletni odbornik Prvega ljubljanskega delavskega društva v Ljubljani v tistih prostih večernih urah valililode in prenašali težke vreče v naših konsumnih katakombah Ovijačeve hiše na ljubljanskem Kongresnem trgu. Verni oče in verna Tomažičeva mati sta vzgojila vzorno krščansko vse svoje otroke: sedanji vladni svetnik dr. Ferdinand Tomažič je starešina katoliško narodne akademične organizacije, rajni Ljudevit Tomažič, kateri se je posvetil tiskarski umetnosti, je ostal celo svoje žive dni zaveden katoličan. Svoje moči in sile je posvetil v svojih mlajših letih Katoliškemu društvu rokodelskih pomočnikov, ko je rajni dr. Krek ustanovil Orle, še ga je rajni Ljudevit oklenil z vso svojo dušo in je vztrajno delal na tem najtežjem polju naše organizacije, ki zahteva za sebe popolnoma vsakega svojega člana in članico. Slovenski krščansko socialni delavski tisk je pa rajniku dolžan še posebno hvaležnost. Konzorcij »Naše Moči« je naprosil rajnega Ljudevita, naj bi prevzel upravo »Naše Moči«. Rajnik je prevzel to neravno lahko nalogo in je vodil upravo »Naše Moči« vestno in zastonj za Bog lonaj nad deset let. Skrbel je za to, da se je »Naša Moč« brez večjega primanjkljaja držala, kar more pravično ceniti le tisti, kdor ve, da je moral predhodnik »Naše Moči«, »Glasnik« prenehati vsled pomanjkanja sodelavcev in ker n ivodil Glasnikove uprave tehnično izvežban strokovnjak. R. I. P.

Ženski vestnik.

Ljubljanske socialne sličice. Mož postave je privedel pred starejšega policijskega uradnika tri mlajši dekleta. Poslušal sem silno žalostne pogovore, ki jih je imel z njimi. Prvo dekle je bilo staro 18 let. Recimo, da ji je ime Anica. Kaj je s teboj? Zapustila si dobro službo in mater. Kje si hodila po svetu? Hudo bolna si tudi! Ženin me je odpeljal v Italijo. Čez mesec dni me je zapustil. Zaprli so me Lahii. Lahikomisljeno sem potem živela in si bolezen nakopala! — Kaj bo s teboj, dekle, ko boš bolnišnico zapustila? Mati te več nočejo poznati! — Saj mi je ljubši, da me pozabijo! je odgovorilo mlado, popolnoma izgubljeno revše. — In s teboj dekle? je vprašal uradnik drugo, 23 letno dekle. »Ali ne veš, da si policijsko izgnana iz Ljubljane? Boš moralo v bolnišnico! — Delala sem na kmetih. Iz bolnišnice me bodo že jutri izpustili, saj veste, da me nočejo zdraviti. — In tretje dekle: 24 let staro. Zopet si kradla, bolna si še vedno. V bolnišnico moraš. Zakaj se ne poprimeš nobenega dela? — Dobro veste, da sem tako močno bolna, da niti delati ne morem, če bi še tako rada. Tako mlada sem še in svoje življenje sem prebila v — zaporih in v bolnišnici. —

Takih strupenih cvetk bi lahko »Pravici« navil velik šopek, toda že te tri preveč strupeno dehte. Z zapotrom in z bolnišnico se poboljšavajo revne žrtve svetovne vojske in verižniške samopašnosti. Drugega poboljševalnega sredstva — do mozga gnila samopašna naša družba ne pozna. In takih rev poznajo kriminalne oblasti samo v Sloveniji več sto. Koliko jih je le v celi naši državi. Kdo li se meni zanje? Niti v ljubljanski bolnišnici jih menda ne ozdravljajo, kakor so mi zatrjevali ljudje, kateri morajo to znati. V bivši državi so pošiljali izgubljene reve v žensko prisilno delavnico v Lankovicu, pri nas zdaj niti ženske prisilne delavnice ni. Država ne skrbi za to, da bi ustanovila tem revkam, katere so tudi ženske, zavetišče, katero bi jih poboljšalo in jih vrnilo poštene človeški družbi. Seveda, pri nas ne more delati denar, če se mora tudi izkopati iz tal v Ameriki, za oboroževanje, toda za človekoljubne, socialne naprave ga ni. Ker je tako zavetišče izgubljenih revk krvavo potrebno, bo morebiti kljub velikanskim

drugim dobrotelnim zahtevam žalostne naše dobe obožanega ljudstva prevzeli skrb za nje krščanska dobrotelnost.

Brezsrčna majka država. Po ljubljanskih ulicah se vidijo med drugimi tudi bivši tobačni delavci in delavke. Ti siromaki dobivajo od dobre matere državne uprave mesečno vsotico 600—800 kron kot penzijo. S to vsotico, ki pomenja danes 25—30 nekdanjih helerjev dnevno, naj se preživlja v tej draginji človek! To ni mogoče. Toda tobačna monopolska uprava, oziroma fin. ministrstvo, noče nič slišati o kakem zboljšanju. Ne samo to, nekateri celo mislijo, da ti ljudje nimajo pravice do draginjske doklade in da bi se jim mogla vzeti. Take misli krožijo in rojijo po glavi ljudem, ki ne vejo kaj je beda in sami vlečejo za svoje »delo« težke tisočake kot upravniki monopola.

Tu se zopet jasno vidi konjsko kopito ošabnega mogočnjaštva, ki neusmiljeno bije po izmozganih in siromašnih nekdanjih delavcih in delavkah tobačne uprave. Ta dobra mamica, ki upravlja tobačni monopol, se mora prekrstiti v »žalostno in brezsrčno majko«.

Okno v svet.

Mednarodni socialistični kongres. Dne 5. in 6. januarja 1923 je zboroval v Kolinu pripravljani sabor londonske in dunajske mednarodne eksekutive o pripravi za mednarodni socialistični kongres, kateri bo zboroval v Hamburgu 21. majnika 1923. Začasno se je določilo, da bo hamburški kongres razpravljati o sledečih predmetih: 1.) Imperialističen mir in naloge delovnega sloja. 2.) Mednarodni boj proti mednarodni reakciji. 3.) Nastop socialističnih delavskih strank za osemurni delavnik in mednarodna preosnova. Istočasno bodo v Hamburgu samostojno zborovale zastopnice socialističnih ženskih in mladeniških organizacij.

Kavarna „Central“ LJUBLJANA, Sv. Petra nasip, poleg zmajevega mostu se priporoča cenjenemu občinstvu za mnogobrojen obisk. Stefan Mikolič, kavarnar.

Inserirajte v „PRAVICO“!

Naročajte

„SOCIALNO MISEL“

mesečnik za vse panoge socialnega in kulturnega življenja.

Urejujejo:

dr. A. Gosar, Fr. Terseglav in dr. Engelbert Besednjak.

Naročnina za l. 1923 znaša: za Jugoslaviijo 40 D., za inozemstvo 50 D., posamezna šte. stane 5 D.

Dobi se še tudi celoten l. letnik za ceno 30 D.

Naroča se pri upravi „Socialne Misl“, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna, kolportажni oddelek, Poljanski nasip 2.

SVINJSKE KOŽE! - SVINJSKE KOŽE!

TOVARNA USNJA „INDUS“ d. d.

kupuje po najvišjih cenah

Ia, to so na čisto izdelane svinjske kože brez lukenj in zarezkov po	35 kron kilo
Ila, to so zrezane in slabo izdelane svinjske kože po	18 kron kilo
Od hrvaških in ogrskih prašičev po	12 kron kilo

Kože prevzemamo v znanem skladišču

KARL POLLAK, Ljubljana, Dunajska cesta št. 23

Zadružno podjetje!

Najboljše in najtrpežnejše blago kupite pri

OBLAČILNICI ZA SLOVENIJO R. Z. Z O. Z. V LJUBLJANI

Oglejte si njene zaloge!

PRODAJALNE NA DROBNO

so v Stritarjevi ul. št. 5 in v hiši „Gospodarske Zveze“ na Dunajski cesti.

GLAVNO SKLADIŠČE

je v Ljubljani v „Kresiji“, Lingarjeva ulica šte. 1, I. nadstr.

Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

: Svoji k svojim! :

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani

ima bogato izbero manufakture, češke lončene posode, klobuke, vsakovrstno špecerijsko blago, v zadružni kleti na Kongresnem trgu šte. 2 dobro vino po nizki ceni.

Hranilne vloge članov obrestuje po 5%. Člani dobe 3% blagovni popust.

Pristopnina 10 kron, delež 100 kron.

Prijave sprejema pisarna na Kongresnem trgu št. 2 in vse zadružne prodajalne.

V Vašem interesu je, da postanete član, članica naše zadrage!